

POKIZA SHAHARLAR — BARQAROR RIVOJLANISH ASOSI

Abdiyeva Gulnora Pardaboyevna,

Baxmal tumani 12-maktab boshlang'ich sinf o'qituvchisi.

Annotatsiya. Ushbu maqolada pokiza shaharlar tushunchasi, ularning ekologik, ijtimoiy va iqtisodiy ahamiyati yoritilgan. Shahar muhitining tozaligi inson salomatligi, aholi turmush sifati va atrof-muhit barqarorligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi tahlil qilingan. Shuningdek, chiqindilarni boshqarish, ko'kalamzorlashtirish, jamoatchilik madaniyati va ekologik mas'uliyat masalalari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: pokiza shahar, ekologiya, atrof-muhit, chiqindilar, ko'kalamzorlashtirish, tozalik madaniyati.

Bugungi globallashuv davrida shaharlar insoniyat taraqqiyotining asosiy markaziga aylanib bormoqda. Aholining katta qismi shaharlarda istiqomat qilayotgani sababli shahar muhitining ekologik holati muhim masalaga aylangan. Pokiza shaharlar yaratish masalasi nafaqat estetik jihatdan, balki sog'liqni saqlash, iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy farovonlik nuqtayi nazaridan ham dolzarb hisoblanadi.

Bugungi kunda shaharlarning pokiza va ozoda bo'lishi inson salomatligi hamda atrof-muhit barqarorligi uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Pokiza shaharlar — bu faqatgina chiroyli ko'chalar emas, balki sog'lom turmush tarzi, toza havo va ekologik muvozanat demakdir.

Aholi sonining ortishi, sanoatning rivojlanishi va transport vositalarining ko'payishi shahar muhitiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Shu sababli chiqindilarni to'g'ri boshqarish, ko'kalamzorlashtirish ishlarini kengaytirish va jamoatchilik madaniyatini oshirish muhim vazifalardan biridir. Axlalni belgilangan joyga tashlash, chiqindilarni saralash va qayta ishlash pokiza shahar yaratishning asosiy shartlaridan hisoblanadi.

Pokiza shaharlarda yashil hududlar ko'p bo'ladi. Daraxtlar havoni tozalaydi, shovqinni kamaytiradi va shahar ko'rinishiga go'zallik baxsh etadi. Shuningdek, toza ko'chalar va ozoda mahallalar aholining kayfiyatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Pokiza shaharlarni barpo etishda faqat davlat idoralari emas, balki har bir fuqaroning mas'uliyati katta. Har kim o'zidan boshlasa — ko'cha tozaligiga rioya qilsa, tabiatga ehtiyotkorona munosabatda bo'lsa — shaharlarimiz yanada obod va yashash uchun qulay bo'ladi.

Atrof-muhitning ifloslanishi, chiqindilarning ko'payishi, havoning zaharlanishi inson salomatligiga jiddiy zarar yetkazmoqda. Shu boisdan ham pokiza shaharlar konsepsiyasini rivojlantirish zamon talabi bo'lib qolmoqda.

Pokiza shahar tushunchasi va uning ahamiyati

Pokiza shahar — bu toza ko'chalar, tartibli chiqindi tizimi, yetarli yashil hududlar va ekologik muvozanat saqlangan muhitdir. Bunday shaharlarda yashovchi aholining sog'ligi mustahkam bo'ladi, turli kasalliklar kamayadi va hayot sifati oshadi. Pokiza shaharlar turizm rivoji uchun ham qulay sharoit yaratadi. Toza va obod shaharlar xorijiy sayyohlarni jalb qiladi, bu esa iqtisodiy daromadning oshishiga xizmat qiladi.

Shahar muhitining ifloslanish sabablari

Shaharlar ifloslanishining asosiy sabablari quyidagilardan iborat:

- Aholi sonining ortishi
- Transport vositalarining ko'payishi
- Sanoat korxonalaridan chiqayotgan zararli moddalar
- Chiqindilarni noto'g'ri tashlash va boshqarish
- Ekologik madaniyatning yetarli darajada rivojlanmaganligi

Ayniqsa, maishiy chiqindilar muammosi bugungi kunda eng dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Chiqindilarni saralamasdan tashlash tabiatga katta zarar yetkazadi.

Chiqindilarni boshqarish va qayta ishlash

Pokiza shaharlarni yaratishda chiqindilarni to'g'ri boshqarish muhim o'rin tutadi. Chiqindilarni saralash, qayta ishlash va qayta foydalanish orqali atrof-muhitga

tushadigan zarar kamayadi. Ko‘plab rivojlangan davlatlarda chiqindilarni qayta ishlash yo‘lga qo‘yilgan bo‘lib, bu nafaqat ekologiyani asrashga, balki yangi ish o‘rinlari yaratishga ham xizmat qiladi. Shu tajribalarni amaliyotga joriy etish muhimdir.

Ko‘kalamzorlashtirish va uning roli

Shaharlarda daraxtlar va yashil hududlar havoni tozalashda muhim ahamiyatga ega. Daraxtlar karbonat angidridni yutib, kislorod ajratadi, shovqinni kamaytiradi va shahar iqlimini yumshatadi. Ko‘kalamzorlashtirish ishlari muntazam olib borilsa, shaharlar yanada chiroyli va sog‘lom muhitga ega bo‘ladi. Parklar, xiyobonlar va bog‘lar aholi dam olishi uchun qulay sharoit yaratadi.

Fuqarolarning ekologik madaniyati

Pokiza shaharlarni yaratishda har bir fuqaroning hissasi muhimdir. Ekologik madaniyat — bu atrof-muhitga ehtiyotkorona munosabatda bo‘lish, tozalikka rioya qilish va tabiatni asrashdir. Har bir inson axlatni belgilangan joyga tashlasa, jamoat joylarini iflos qilmasa, shahar tozaligiga katta hissa qo‘shgan bo‘ladi. Yosh avlodni ekologik ruhda tarbiyalash ham muhim vazifalardan biridir.

Xulosa qilib aytganda, pokiza shaharlar — sog‘lom jamiyat va barqaror kelajak garovidir. Shahar muhitining tozaligi inson salomatligi, iqtisodiy rivojlanish va ekologik muvozanatga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Pokiza shaharlarni yaratish davlat, jamiyat va har bir fuqaroning hamkorligini talab etadi. Tozalikni saqlash barchamizning umumiy burchimizdir.

Tavsiyalar

1. Chiqindilarni saralash tizimini joriy etish va ommalashtirish
2. Ko‘kalamzorlashtirish ishlarini kengaytirish
3. Ekologik targ‘ibot va tushuntirish ishlarini kuchaytirish
4. Aholining ekologik madaniyatini oshirishga qaratilgan tadbirlar o‘tkazish
5. Yoshlar va o‘quvchilar o‘rtasida tozalik va tabiatni asrash bo‘yicha loyihalarni qo‘llab-quvvatlash

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya kodeksi.
- 2.A. To‘xtayev. **Ekologiya asoslari**. — Toshkent, 2020.
- 3.B. Yusupov. **Atrof-muhitni muhofaza qilish**. — Toshkent, 2019.
- 4.Internet manbalari: ekologiya va shaharsozlikka oid maqolalar.
- 5.O‘zbekiston Respublikasi Ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vazirligi materiallari.